

ՄԵԾՆ ՆԵՐՍԷՍ ՊԱՐԹԵՒ

Հին դարերու մառախուղին մէջ թաղուած
Մեծ Մովսէսի պատկերն է որ կ'անհետի.
Ծով, անապատ դեռ կը պաշտեն զինքն Աստուած
Պատգամատու բարձունքներէն Սինայի:

Բայց հոն ուր նախ Աստուած մարդուն ժպտեցաւ
Հոն ուր մարդն ալ ճաշցաւ Բարձրեայն Արարիչ՝
Հոն ալ սերունդ մը կայ ազգի մ'անպարտաւ
Նոր ժողովուրդ զինուած խաչով Հախճախիչ:

Զարմանք, յաղթող Մովսէսի գոռ բանակներ
Տապաւտ կ'իյնան անապատն. արդ կը յառնէ
Հոս նոր Մովսէս, որ զոյգ բազուկ տարածեր
Նահատակներ կենաց գրքին կը ձօնէ:

Ահա նոր մարտ դաշտերուն մէջ Զիրաւի.
Արեւմուտքէն բանակներն են յունական
Որ Պապն իրենց զըլուխ՝ կու գան յիրաւի
Ճակատ մըդել բիրտ ուժին դէմ պարսկական:

Հըրէին դէմ հեթանոսն հոն կը կըռուէր,
Հոս Հայուն դէմ Պարսիկն է վատ դիմադիր.
Հոն՝ Սինայի վերան Մովսէս աղօթիկեր,
Հոս Նըպատի ծայրին Ներսէս խաչակիր:

Աստուածընտիր ինքն ալ հովիւ հայ ազգին
Բազկատարած երկընքին դէմ կը գոչէ...
Ու աղօթքովն ամենագոր կը ժպտին
Երկինք հայուն: Ան վեհապանծ յաղթող է:

(«Արշալոյս» ձեռագիր թերթէն. 1930, Թ. 1 - Վենետիկ)

Բայց ոչ, ոչ լոկ այդ մարտագոռ վրան դաշտին
Ինք բարձրացած այս մահացու երկրէն վեր
Աղօթքն երկնից ու յաղթանակն իր ազգին
Պարգեւ տրուաւ վեհանձնութեամբ սրբանուէր:

Ահա իր շունչն, հոգին ժողոված բերաւոր
Ճըզնաւորներ՝ անապատներ կ'ապրեցնէ.
Օրէնսդիրն, հայրն ինք է լոկ: Ամէն օր
Նորակառոյց հաստատութիւն կը հիմնէ:

Երանի՜ քեզ, երկիր սրբոց, Հայաստան
Զի Ներսէսի օրով չըկար կըռու, ոխ,
Ոչ որք մանուկ որուն չըլլար ապաստան,
Եւ ոչ հիւանդ, կամ կաղ կամ կոյր արտասուող:

Ան հայրենեաց հայրն էր սիրովը առատ,
Աստուածային անծայր զըթովն արեցած.
Ու թագաւոր և ժողովուրդ անվըրդով
Երջանկութեամբ կ'օրհնեցէին միշտ զԱստուած:

Թող դարերու վերանայ քողն հընոտի
Ու երեւոյ մեր պաշտելին սուրբ Ներսէս,
Որ այս կարմիր բանակի ծովը արդի
Պատուէ, ցըրուէ, ու մենք յաղթենք քաջապէս:

Թող իր աղօթքը Նըպատէն յաղթական
Դարձեալ թըռչի երկինք, ու մեր թըշնամին
Ինկած տեսնենք մեր ոտքին տակ յաւիտեան.
Ու վերապրին Ազգն և կըրօնքը Հային:

Ս. ՆԵՐՍԷՍԻ ԱՇԿԵՐՏ ՄԸ

ԶՕՆ ՄԻԻԹԱՐԱՅ

Անունիդ մէջ զըտայ բաղձանքը սըրտիս
Որ երգի պէս կախարդական դիւթեց զիս.
Այնտեղ զըտայ սուր վեհութիւնը զըրչին
Ամենակալ արարչին:

Մեծ եղար դուն հանճարիդ պէս լուսաւոր,
Հետեւեցար գաղափարիդ հեռաւոր.
Բացիր անով - միշտ արժանի յարգանքի -
Ճամբան լուսոյ ու կեանքի:

Եղար հերոս յորձանքին դէմ կըռուելով,
Մեղմացուցիր հայրենիքիդ վիշտը ծով.
Լեզու տըլիր զաւակներուն որ ազատ՝
Երգեն փառքեր հարազատ:

(«Գեպի լոյս» ձեռագիր թերթէն. 1927, Թ. 2)

Աստուածամօր «Եղիցի»ն քեզ տըլաւ յոյս,
Յարատեւ կամք, բազկիդ՝ կորով, մըտքիդ լոյս.
Եւ այդ լոյսով յոյսիդ մարմինը տեսար,
Երնէկ քեզի բեր հազար:

Պարտէզիդ մէջ Մըխիթարեան կը ծագին
Գաղափարիդ ծաղիկներն ալ մեղմագին,
Եւ հոն առուն որ աղօթքն է փունջ առ փունջ
Ծաղիկներուն կու տայ շունչ:

Քեզ պիտ' երգեն խընկաւէտեն բեր դարեր,
Զի անոնց մէջ սրբատաշ քար մ'ես դըրեր:
Սուրբ յիշատակդ ազգանուէր Մըխիթար
Ապրի՜ յաւէտ անդադար:

ԴԻԻՑԱԶՈՒՆ

Վենետիկ, 11 Ապրիլ 1927

«ՏՈՒԱՅՏԱՆՔՆԵՐ»

Երախտագետ ձօնն յաշիտեան յիշատակին Բարերարաց
Նուիրուի րոն, Լոյսը՝ հոգոյն ցեղին աղբաւ, որք մեկ զաւկին
Զոր աւ ծրծեց ի վեհեակի... Անդ և ձանցաւ Մայր Հայրենիքն, Ուսում, զԱստուած՝
Շունչին տակ մեծ Մըխիթարին... Տակ մեկ Մուսաւ-Ուսիայիկն:»

ՖԵՐԱՊ

ԿԱՐՕՏ

Լոյս քաղաքի ճամբուն վրայ, Մայրիկ, կարօտ նայուածքիդ,
Հայրենի տանն անմոռաց. Թափառական, անիծուած
Կ'ապրիմ որպէս խորթ զաւակ, հոգւոյդ արցունքը մոռցած
Քայլերս չափեն անհուն իսկ, մի՛ ըսպասեր. չեմ գար ետ...
Հին օրերուն պէս կեանքիս՝ ինձ կը նայիս նորէն դո՛ւն.
Խաչքս այնքան ծանր է որ հոգիս կ'ուզէ յիշել քեզ...
Կ'ուզեմ տեսնել քեզ կըրկին ու լալ առջեւդ, Մայրիկ ես՝
Կ'ուզեմ ըսել և քեզի՛, ինչ որ չըսի ոչ մէկուն:
Կ'ուզեմ ըլլաւ գիտակից որդւոյդ ցաւին, կարօտին.
Սիրել, պաշտել քեզ մինչեւ վերջին շունչն իմ կենդանի
Ըլլալ հաւատքդ հըզօր տանջանքներու մէջ լըռին:
Բայց կը զգամ որ ալ հիմա բաժնուած ենք իրարմէ.
— Ինչպէս ծաղիկը գարնան պէտք է խամրի բոլորովն իր —
Ես եմ ծընած խաչուելու՝ խաչին վըրայ զոր տըլեր...
ՖԵՐԱՊ

Վ. Ե. Ե. ՏԻԿ...

Հոգւոյս մէջ լոյս, սըրտիս՝ վիշտ
Քեզի՛ եկայ Վենետիկ.
Քեզի՛, օրրան հանճարի
Անհուն յոյսով, երազով...
Ես՝ պաշտելու համար քեզ
Փառքիդ խորհուրդը անմահ
Լոյս թաղելու ծոցիդ մէջ
Հոգւոյս լիցնէրն ալ ոսկի:
Քեզի՛ եկայ հին յաւերժ
Հզօր անցեալիդ վրան խոկալ
Քեզ, իմ ցեղիս հոգիին՝
Յաւերժութիւնը ցոյց տալ:
Ես՝ որք զաւակն այն ցեղին
Որ հոս փարոս մը կերտեց,
Որուն ձիերը հըպարտ
Մեծ յաղթանակդ կը պատմեն...
Ես՝ որք զաւակն այն ցեղին
Որ կը մեռնի ու կ'ապրի.
Լոյսի՛ համար խաչ կ'ելլէ
Միշտ Գողգոթայ՝ Աստուծոյ...
ՖԵՐԱՊ

Աստուծոյ տակ Վենետիկ
Հոգիս՝ սիրովդ արեցած
Բարեկ, 3 Սեպտ. 1930

Ուզեց օրհնել տառապանքն
Այս աշխարհի Մարդկութեան...

Վերջին արցունքն իմ ինկաւ
Հառաչանքի կամուրջիդ
Թաց արեան քով դարերուն
Եղբայրօրէն մեռնելու:

Մութ բանտերու սեմին վրայ
Խիղճը՝ բողբոջ արդարի
Կոյր դարերու ոճիւրին
Մահավըճիւն արտօնեց:

*

Ես՝ հեռացեր եմ քեզմէ
Դուն իմ տըրտունջն ալ չունիս,
Ո՛վ հին յուշի յիշատակ
Որ կու տաս խոհ, տառապանք:

Բայց հոգիս խորիւրէն
Մօր պէս անոյշ աչքերով
Ինձ կը նայիս ու կ'ըսես
«Հաւատա՛ և պայքարէ՛»:

Հիմա չըկան անոնք ալ
Որ իմ անցնիլը տեսան.
Անոնք որ զիս՝ մոռցած են,
Անոնք որ ես՝ կը յիշեմ...
ՖԵՐԱՊ

ՄԱՅՐԻԿ, ԿԱՐՕՏՆ ՈՒՆԻՄ ԱԼ

Նուէր՝ Թափառական պանդուխտներուն

Մայրիկ, կարօտն ունիմ ալ
Եղբայրներուս համբոյրին.
Վիշտէս՝ հատաւ, հալեցաւ
Սէրն իմ պանդուխտ հոգիին:

Շիրմիդ վըրան երբ հեւայ
Վըսեմ աղօթքը՝ խաչիս
Գիտցիր՝ (աշխարհն է ունայն)
Մայրիկ, պիտի մեռնիմ ես...

Ե՞րբ լոյսը, Մայր, աչքերուս
Նայուածքիդ մէջ պիտ ցանեմ.
Դեռ մինչեւ ե՞րբ, Մայր որբի
Արցունքներս ալ քեզ տանջեն...

Բայց, իմ վիշտն է ամենուն
Եւ ամենուն ալ իմն է.
Անոր ծամար Մայր հոգեղոյս
«Տոշայտանքներ»ն՝ արդ օրհնէ...

Վենետիկ, 1 Յունուար 1930

Ֆերւզ

Վ Ե Ն Ե Տ Ի Կ

ՆՇԱՆ ՊԷՇԻԿԹԱՇԼԵԱՆԻՆ
Ի յիշատակ Վենետիկի մէջ հիւսուած
մեր խանդակաթ բարեկամութեան:

Ա.

Քեզմէ հեռու և տըրտում եթէ ապրիմ շարունակ
Դուն կ'աղօթես հոգեղոյս մէջ, իմ լուսապանծ Վենետիկ.
Ու մտքիս մէջ կը խոկաս, կը նըւագես կուրծքիս տակ,
Ծոցն աչքերուս կը շողաս ու կը հըսկես երջանիկ:

Ի զո՛ւր տեսայ ոստաններ անծայրածիր ու մըթին,
Ծուխի, շարժման, աղմուկի հեշտութեան մէջ ընկըղմած.
Կոչնակներուդ զօղանջին և ջուրերուդ մըրմունջին
Անըրջային թովչութիւնն ես ո՛չ մէկ տեղ չեմ գըտած:

Յայգալոյսիդ և ապա վերջալոյսիդ մեղեդին
Երանգագօծ, մեղրածոր, տաւիղներով բազմադի,
Հորիզոնիդ ծոցէն լոկ կը ծընանի ցընծագին,
Կը ծածանի հեծեծուն և ծովուդ տակ կը սուզուի:

Կոնտուլավար մ'եմ այս գիշեր,
Կերգեմ երգեր Դասսոյի,
Զեփիւռ, ալիք ու մըրմունջներ
Կան աստղերուն տակ ոսկի:

Բ.

Սուրբ Մարկոսի Տաճարն է խորհրդապաշտ իմ հոգին,
Հոն մոմերու լոյսին տակ կ'արիւնի վէ՛րքն Յիսուսի,
Եւ սիւներու ըստուերներ՝ զերդ բազուկներ՝ կ'երկարին
Խաչափայտին, պարզութեամբ անհուն սիրոյ և յոյսի:

Խորունկին մէջ կը լըսուի երգահոնի ձայն մ'անոյշ,
Բուրումնաւէտ խունկի պէս տարածուելով մեղմօրէն,
Խորանին շուրջ կ'աղօթեն քահանաներ և՛ ըզգոյշ՝
Գըմբէթներուն տակ՝ անթիւ հըրեշտակներ կը թեւեն:

Երեկոյեան երբ նընջեն աղանիներն համօրէն,
Եւ մութին ծոցն երբ սուզուին զանգակատանց կատարներ,
Դահլըճին մէջ՝ գըլխահակ՝ բազմութիւններ կ'ունկընդդեն
Պէթհովէնն ու Ռոսսինին, Սերաստիանոսն ու Վալեներ:

Պալատներուն տակ այս գիշեր
Կը նըւագեմ ու կ'երգեմ.
Հազար տեսակ անոյշ յուշեր
Զուրերուն մէջ կ'որոնեմ:

Գ.

Եւ Տոթերու Պալատն է միտքս, աւասիկ, գերակայ,
Հոն կը խոկան քովէ քով վեհապետներ խորիմաց.
Դինդորեղդոն կը յորդի, և Դիցիանոն կը խայտայ
Գոյնի, լոյսի, ըստուերի պըշրանքներով վերացած:

Հառաչանքի կամուրջով կը միանան իրարու
Ուրախութեան և լացի աղաղակներ տենդագին,
Ապարանքի պերճութիւն և մըթութիւն բանտերու
Հոն իրարու կը բախին և իրարմով կը զինուին:

Սարսուռ և վախ ներշնչող այս բանտերէն խուսած է
Շըղթայագերծ, տիրակալ, Բազանովան վայրենի.
Եւ զընդանի քարերուն վըրայ գըլուխն հանգչած է
Մըտածումով բեռնաւոր փոթորկավար Պայրընի:

Հառաչանքի կամուրջին քով
Լուսնակն արծաթ՝ կը շողայ,
Եւ կիթառիս բիւր երգերով
Քո՛ւնն աչքերէս կ'ուշանայ: